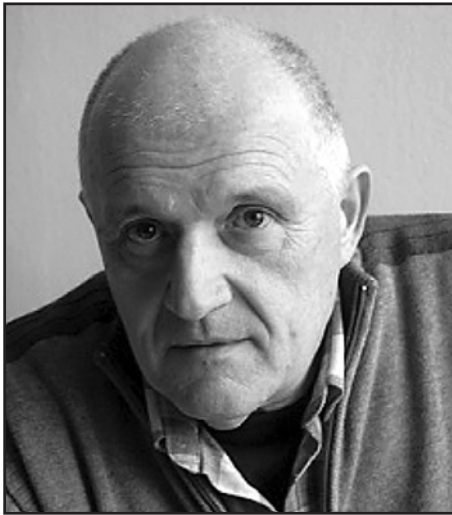


## In memoriam

# In memoriam: Milan Polić (1946.-2015.)



U ponedjeljak, 19. siječnja 2015., preminuo je iznenada u Rijeci nakon jedne rutinske kirurške intervencije jedan od osnivača Foruma za slobodu odgoja a u više navrata i član upravnih tijela Foruma prof. dr. sc. Milan Polić.

Milan Polić rođen je 1946. godine u Zagrebu, gdje je završio osnovnu i srednju tehničku školu. U jesen 1968. zaposlio se kao fizički radnik u DIP Delnice - Pilana Lokve. Od kraja 1968. do 1974. radio je u Radioindustriji Zagreb kao tehničar, poslovođa te referent u tehničkoj i operativnoj pripremi rada.

Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 1973. filozofiju i sociologiju, a na istom je fakultetu i doktorirao u polju filozofije 1989. godine. Od 1974. radio je kao srednjoškolski nastavnik u Topuskom, Velikoj Gorici i Zagrebu, a od 1988. i kao honorarni suradnik na Filozofskom fakultetu - Pedagozijske znanosti u Zagrebu, gdje je početkom 1992. zaposlen kao docent pri katedri za filozofiju odgoja. Filozofiju odgoja na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (na kojemu je u jednom mandatu obavljao i dužnost prodekana) predavao je do umirovljenja krajem 2011. godine kao redoviti profesor u trajnom zvanju. Od jeseni 1997. do 2009. godine bio je također i vanjski suradnik Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Osim toga, predavao je i na pedagoškim akademijama u Čakovcu i Petrinji.

Njegovi interesi ponajprije su se artikulirali u polju filozofije odgoja, ali su nezaobilazni i njegovi doprinosi u znanstvenim i javnim diskusijama o feminizmu i rodnom pitanjima (primjerice, bio je član uredništva znanstvenog časopisa „Žena“) te o problematici i/religioznosti (bio je 2006. osnivač te dugogodišnji predsjednik „Protagore“, udruge za zaštitu prava ireligioznih osoba i promicanje ireligioznog poimanja svijeta). Uz ostalo bio je potpredsjednik (1990.-1991.) i predsjednik (2002.-

2003.) Hrvatskog filozofskog društva, osnivač i dugogodišnji glavni i odgovorni urednik časopisa „Metodički ogledi“, član uredništva časopisa „Filozofska istraživanja“ i „Synthesis philosophica“, te utemeljitelj i urednik Biblioteke „Sabrana djela Pavla Vuk-Pavlovića“.

Uz više od 150 znanstvenih i stručnih članaka, objavio je knjige „E(ro)tika i sloboda“ (1990.), „K filozofiji odgoja“ (1993.), „Odgoj i svije(s)t“ (1993.), „Čovjek - odgoj - svijet“ (1997.; 2001.), „Život i djelo Pavla Vuk-Pavlovića“ (2001.; 2013.), „Činjenice i vrijednosti“ (2006.), „Filozofija i odgoj u suvremenom društvu“ (urednik, 2006.), „Filozofija odgoja za početnike“ (2014.) i „Pasteli Renata Percana“ (2014.), te prvi i u Hrvatskoj do sada jedini interaktivni multimedijски priručnik za filozofiju odgoja „Filozofija odgoja“ (2002.).

Svojim produbljenim filozofijskim promišljanjem odgoja (a i obrazovanja) Milan Polić je u našoj sredini dao vjerojatno najznačajniji doprinos emancipaciji odgoja od okova tradicionalističke pedagogije. Utemeljujući problematiku odgoja na organskoj povezanosti odgora s razvijanjem samosvijesti i kritičkog mišljenja, on je u odlučnoj mjeri sudjelovao u postavljanju temelja demokratizacije i modernizacije odgoja i obrazovanja, a svoje je koncepcije uspješno i dosljedno primjenjivao u praksi, kako u svom učiteljskom radu (na svim razinama obrazovnog sustava na kojima je djelovao), tako i u aktivističkom angažmanu, uključujući tu posebice nezaobilazan doprinos što ga je dao izgradnji Foruma za slobodu odgoja, kao i drugim organizacijama civilnog društva. Njegovom smrću nastala je praznina, koja se neće tako lako pokriti, ali njegov će nam lik biti nadahnućem za daljnji rad nadahnut idejom slobodnog odgoja i odgoja za slobodu.

Prof.dr.sc. Lino Veljak

član Upravnog odbora Foruma za slobodu odgoja

Milan Polić je sudjelovao u izradi izjave sa simpozija “Demokratske promjene u hrvatskom školskom sustavu: iskustva i perspektive pluralizma u školskom sustavu i obrazovanju”, organiziranom u Rijeci 21. i 22. ožujka 1996.

Demokracija školskog sustava je značajan indikator razine demokracije u društvu, ali također može i sama bitno utjecati na demokratizaciju društva. Tako bi integracija Hrvatske u Evropske asocijacije bila mnogo brža. Smatramo da bi se gornje moglo postići primjenom slijedećih principa:

- Škola je **de-politizirana** obrazovna institucija i ne može imati drugih ciljeva.
- Škola je **de-ideologizirana** institucija koja pomaže mladim ljudima da razviju svoje ljudske potencijale i ne može služiti za indoktrinaciju bilo koje vrste.

- Zalaganje za **pluralizam** u obrazovanju budući da nema idealnog pedagoškog modela koji bi se mogao “prepisati” i primijeniti na sve.
- Škola u demokratskom društvu mora biti **demokratska** sama po sebi
- Da bi se gornje postiglo, neophodno je afirmirati **dignitet obrazovne profesije**
- U školskom sustavu moguće je postići demokratske promjene samo na **demokratski način**

## Milan Polić: Predgovor knjizi Nade Topić Peratović “Humanizam za djecu”

I ako neupućeni često vjeruju kako je pisati za djecu mnogo lakše nego za odrasle, zapravo je upravo obratno. Pisati za djecu lakše je samo onima koji ne mare za dobrobit čitatelja, nego im je jedino važno da prikriju svoju nestručnost, pri čemu računaju na dječje neznanje i nekritičnost. A to znači da pišu neodgovorno prema onima koji se od njihove neodgovornosti ne mogu sami obraniti. Pisati odgovorno za djecu, zahtjevan je i složen posao, koji pretpostavlja ne samo najvišu stručnost glede onoga o čemu se piše, nego i veliku metodičku umješnost.

Jer, objasniti nešto tako da bude dovoljno jednostavno i djeci razumljivo, a ipak u osnovi znanstveno točno, mnogo je teže nego stručno pisati za već koliko-toliko upućene čitatelje. Pa i ja ovaj predgovor pišem za roditelje, iako ga i djeca, dakako, smiju čitati. Pisanje za djecu, iako zahtjevnije od pisanja za odrasle, ima međutim i jednu veliku prednost: ono je toliko učinkovitije koliko su djeca u odnosu na odrasle manje opterećena predrasudama.

Jednostavna i razložna objašnjenja djeca uglavnom prihvaćaju otvorenog uma, dok odrasli svemu pristupaju s već usvojenim poimanjem svijeta, pa razložna objašnjenja teško probijaju njihov oklop predrasuda s kojima su ta objašnjenja u suprotnosti. Stoga za ovom knjigom jamačno neće posegnuti roditelji koji svoju djecu drže i žele zadržati u intelektualnoj podložnosti. Jer, ova knjiga podupire sumnju u autoritarno ponuđene „istine”, potiče na istraživanje, na kritičko mišljenje, na samosvojnost, na prihvaćanje drugih iako drukčijih, na suživot u različitosti i nastoji osnažiti samopouzdanje djece i njihovu neovisnost o onima koji bi njima htjeli nesmetano upravljati.

No, zato će ova knjižica biti vrijedan priručnik roditeljima koji žele odgojiti slobodnomisleće ljude i odgovorne osobe. Naime, već dulje vrijeme osjeća se, svakim danom sve više, potreba za štivom kojim bi ireligiozni roditelji popunili prazninu u

humanističkom obrazovanju svoje djece. Vjeronauk u župi, vjeronauk u školi, religiozni simboli u javnim prostorima, religijski blagdani kao državni praznici, religijske emisije u medijima, vjeroučitelji privilegirani u odnosu na ostale nastavnike, prisutnost svećenika na svakom iole važnijem javnom događaju, brojne javne tribine svećenika i klerikalnih udruga kojima se nastoji religiozno indoktrinirati mladež, država spregnuta s klerom, ideološki snažno pritišću ireligioznu manjinu koja želi autentično živjeti svoju ireligioznost.<sup>11</sup> Posvuda i stalno se na ljude nasrće tvrdnjama da vlastite odnose ne mogu uspješno i vrijedno izgraditi bez posredovanja boga i klera koji ga zastupa na zemlji.

Čak se i najintimniji ljudski osjećaji i odnosi uvjetuju božjim posredovanjem, pa ni voljeti druge nije vrijedno ako nije posredovano ljubavlju prema bogu. Time se čovjeku otuđuju drugi ljudi, ali i on sam sebi. Posebno su ideološkom pritisku izloženi djeca i mladi koji još nisu izgradili vlastitu osobnost, jer teško prihvaćaju marginaliziranje ili čak odbacivanje u skupinama vršnjaka, a preko djece i mladih i njihovi roditelji kojima je stalo do sreće svoje djece. Roditelji dovoljno odvažni da se suprotstave ideološkom pritisku religiozno deklarirane većine i svjesni da je od pritiska većine neusporedivo veće zlo odricanje od slobode, kritičkog mišljenja, osobnosti i neposrednog odnosa sa sobom i s drugim ljudima, snalaze se kako znaju i čine što mogu da svoju djecu ojačaju i osposobe za autentično življenje u duhu humanizma. Pritom im je, međutim, svaka pomoć itekako potrebna i dobro došla, a evo stiže kao knjiga Nade Topić Peratović Humanizam za djecu, kojom se ireligiozne roditelje i djecu osnažuje da ustraju na svom putu. Štivo je pisano jednostavno i primjereno djeci mlađe dobi koja znaju čitati. Ali to ne znači da ova knjiga može zamijeniti roditelje. Naprotiv, knjiga je namijenjena djeci i roditeljima. Da je čitaju sami i zajedno.

Da razgovaraju o pročitanoj i da to zajedno promišljaju. Djeca imaju potrebu zanimljive knjige čitati opetovano. Treba im vremena da o nečemu promisle, pa da pročitaju ponovno. Žele razgovarati o tome s bližnjima, pa i da im oni čitaju, čak i kad znaju čitati sama. A autorica je knjigu Humanizam za djecu napisala tako da ona potiče na čitanje, promišljanje i razgovor. Mnogo je toga u knjizi, dakako, moralo biti pojednostavljeno, ponešto možda i kompromisno riješeno, jer humanisti nisu jednodimenzionalna homogena skupina u kojoj bi se svi slagali u svemu ili bar većina u većini pitanja.

Na mnoga će pitanja, nakon čitanja knjige, djeca možda zatražiti odgovor od roditelja. Na primjer kako se živa bića prilagođavaju iz naraštaja u naraštaj. I dobro je da pitaju. Roditelji koji ne poznaju teoriju evolucije živih vrsta ne bi pred time trebali ustuknuti. U osnovi ta je teorija vrlo jednostavna i nije ju teško razumjeti, pa će upoznajući ju, ako je već ne znaju, s malo truda i roditelji biti na velikom dobitku.

Bez namjere da prepričavam knjigu, jer ona je upravo pred čitateljem, reći ću samo da u prvom dijelu knjige autorica Nada Topić Peratović nudi jednostavna, ali točna i metodički dobra objašnjenja pojava o kojima se u religioznom okruženju ne uči ili se uči pogrešno, pa to može biti pomoć ili bar poticaj djeci i roditeljima da o tim pojavama saznaju više.

U drugom dijelu knjige bavi se životnim vrijednostima. Ireligioznim ljudima, naime, često se prigovara da su bez religije lišeni vrijednosti, smisla života, te da su vođeni tek najnižim čulnim pobudama. No, autorica nasuprot tome, bez nepotrebnog moraliziranja, pokazuje da za vrijedan i smislen život nisu potrebne religije. Štoviše, da ljudi upravo u neposrednom humanom odnosu sa svim svojim različitostima, bez religijskog otuđenja, najbolje ostvaruju sebe i pomažu drugima da se ostvare, pri čemu su prava osnova za to obrazovanost i kritičko mišljenje. Za nadati se da će odvažnost autorice koja se upustila u humanističku avanturu protiv religijske indoktrinacije i ova vrijedna knjiga, kojom je učinjen važan korak u humanističkom obrazovanju djece, potaknuti druge autore na raznim područjima da objave nova popularna izdanja kojima će različite vidove humanističkog poimanja svijeta približiti ljudima; djeci i odraslima.

18. srpnja 2014.  
Milan Polić

